

Agnieszka Filipek
Akademia Podlaska
Siedlce

Sprawozdanie z I Transdyscyplinarnej Konferencji Naukowej nt. „Pokonać kryzys – żyć bezpieczniej”, Siedlce, 22 września 2009 roku

Problematyka bezpieczeństwa staje się zagadnieniem ważnym z punktu widzenia wielu dziedzin i dyscyplin wiedzy. Przedmiotem konferencji była analiza wpływu kryzysu ekonomicznego pierwszej dekady trzeciego milenium na bezpieczeństwo osób i struktur organizacyjnych w każdej znaczącej sferze życia współczesnego człowieka. Fakt ten można interpretować jako symboliczne ukazanie wielu wzajemnych powiązań, relacji, wpływów w świecie zagadnień bezpieczeństwa, które się wzajemnie uzupełniają, tworząc pełnię bezpieczeństwa.

Konferencja została zorganizowana przez Transdyscyplinarny Zespół Badania Problematyki Bezpieczeństwa, który funkcjonuje przy Akademii Podlaskiej od stycznia 2009 roku, a we wrześniu tegoż roku, zgodnie z zarządzeniem rektora Akademii Podlaskiej, został przemianowany na Transdyscyplinarne Centrum Badania Problemów Bezpieczeństwa im. prof. K. Bogdańskiego. Patronat honorowy nad konferencją objął JM Rektor Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Antonii Jówko. Celem konferencji:

- próba naukowej refleksji przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych i praktyków na temat wpływu kryzysu ekonomicznego na zasadnicze sfery życia i aktywności człowieka (grup społecznych) oraz na różne sfery bezpieczeństwa (ekologicznego i zdrowotnego, ekonomicznego i politycznego, społecznego, publicznego i militarnego);
- wypracowanie wniosków dla dydaktyki, badań i praktyki radzenia sobie z różnymi aspektami kryzysu.

Udział w Konferencji był bezpłatny.

22 września 2009 roku w Pałacu Ogińskich, w Sali Senatu Akademii Podlaskiej w Siedlcach, wokół rozważań nad problematyką konferencji nt. „Pokonać kryzys – żyć bezpieczniej” zgromadziło się 46 osób. Konferencję otworzył rektor ds. nauki, prof. dr hab. Kazimierz Jankowski, który powitał wszystkich zgromadzonych i wprowadził w problematykę rozważań. Następnie głos zabrał przewodniczący Komitetu Naukowego Konferencji prof. dr hab. Marian Cieślak-

czyk, który podkreślił znaczenie transdyscyplinarnych relacji w zakresie bezpieczeństwa.

Po oficjalnych wystąpieniach rozpoczęły się obrady plenarne, którym przewodniczył prof. dr hab. Marian Cieślarczyk. W czasie sesji omawiano zarówno praktyczne aspekty dotychczasowych przejawów i przewidywanych skutków aktualnego kryzysu ekonomicznego w odniesieniu do różnych sfer życia i bezpieczeństwa obywateli w „małych ojczyznach”, jak i zagadnienia teoretyczne z tego zakresu. Pierwszy zabrał głos „praktyk” – wójt gminy Kotuń, inż. J. Kuć. Stwierdził, że braki budżetowe w gminie dawały i ciągle dają o sobie znać z coraz większą siłą.

Praktyczne echa kryzysu ekonomicznego w naszym kraju zostały uzupełnione wykładem metodologa zajmującego się badaniem problematyki bezpieczeństwa. Prof. dr hab. Janusz Sztumski z Uniwersytetu Śląskiego przedstawił referat nt. „Metodologiczne rozważania wokół problemów bezpieczeństwa i kryzysów”. Profesor omówił różne rodzaje myślenia człowieka na przestrzeni dziejów, np: myślenie magiczne, zdroworozsądkowe, życzeniowe, mityczne i naukowe. Podsumowując, stwierdził, że dla efektywnych poznawczo badań problematyki zagrożeń i bezpieczeństwa, przydatna jest jedynie postawa naukowa, czyli taka, w której dominują elementy racjonalne i merytoryczne.

Dziekan Wydziału Humanistycznego Akademii Podlaskiej, prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, rozwinął myśl: „Bezpieczeństwo i kryzysy w życiu współczesnego człowieka”. Referent podkreślił szczególnie wzrastającą częstotliwość występowania kryzysów w różnych sferach życia, ukazując równocześnie różnorodne ich przyczyny i skutki.

Prof. dr hab. Zenon Stachowiak z Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach oraz Akademii Obrony Narodowej zaprezentował referat nt. „Kryzys gospodarczy pierwszej dekady XXI wieku jako wyzwanie, zagrożenie i szansa dla bezpieczeństwa ekonomicznego”. Ten znawca bezpieczeństwa ekonomicznego rozpoczął wystąpienie od wyjaśnienia terminu „kryzys”, rozumianego m.in. potocznie, politologicznie, socjologicznie, medycznie i ekonomicznie. Następnie skupił się na problematyce bezpieczeństwa ekonomicznego i potraktował kryzys ekonomiczny jako wyzwanie, czyli uzasadniał możliwe jego konsekwencje w postaci pozytywów – szans bądź w postaci strat i niekorzyści. Ukazywał przyczyny kryzysu w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Europie, Azji, a także analizował symptomy ożywienia na poszczególnych kontynentach. We wnioskach referent podkreślił, aby ekonomiści krytycznym okiem spojrzeli na obszary własnych dociekań i zweryfikowali myślenie badawczo-edukacyjne, określając współzależności między teorią a metodą. Stwierdził, że wartość ekonomistów musi być oceniana nie przez pryzmat zdolności do budowania abstrakcyjnych modeli teoretycznych i operowania nimi, ale ich weryfikowalności w realnym życiu gospodarczym, co wymaga także rozległej wiedzy na temat polityki, historii oraz znajomości lokalnego i regionalnego rynku. Odstąpił prawdę o potrzebie politycznej mądrości płynącej z wiedzy historycznej.

Znaczący wkład do analizy aktualnej sytuacji w sferze praktycznych rozwiązań ekonomicznych wnieśli, w następnej kolejności, specjaliści z branży

bankowej. Gośćmi konferencji byli przedstawiciele Allior Banku – sponsora konferencji. Marcin Brendota, analityk giełdowy, omówił zasadnicze kwestie dotyczące tematu „Kryzysy finansowe a bezpieczeństwo państwa”. Uzasadniał, że bezpieczeństwo finansowe państwa to również bezpieczeństwo oszczędności jego obywateli. Zwrócił uwagę na kilka zagrożeń dotyczących bezpieczeństwa finansów ludności, m.in.:

- pogłębiająca się nierównowaga budżetowa państwa i to, że rosnące potrzeby wydatkowe państwa przy ograniczonych możliwościach wzrostu dochodów będą pokrywane rosnącym zadłużeniem Skarbu Państwa,
- potrzeba pokrycia niedoborów budżetowych będzie stanowić presję na zwiększenie dochodów prywatyzacyjnych, a co się z tym wiąże, nie do końca przemyślane i potrzebne prywatyzacje;
- potencjalna presja inflacyjna w Stanach Zjednoczonych, która w wyniku uruchomienia potężnych pakietów stymulacyjnych przekraczających 1 bln dolarów amerykańskich, może pojawić się w ciągu najbliższych 2–3 lat, a to przy ograniczonych możliwościach wzrostu gospodarczego utrudni z nią walkę.

Pytaniem otwartym prelegent pozostawił kwestię dotyczącą przywrócenia w przyszłości wiarygodności rynkom finansowym.

Prof. dr hab. Ryszard Wróblewski z Wydziału Zarządzania Akademii Podlaskiej wygłosił referat nt. „Bezpieczeństwo Polski i Unii Europejskiej w okresie sytuacji kryzysowej”. Na wstępie przypomniał współczesne rozumienie terminu „bezpieczeństwo”, zaprezentował i omówił schemat przebiegu sytuacji kryzysowej na tle procesu rozwojowego, skupiając się problematyce sił zbrojnych. Analizował różne rodzaje zagrożeń, zadania przywództwa strategicznego, struktury dowodzenia sił zbrojnych, planowane zmiany w strukturze organizacyjnej, filary transformacji oraz finansowanie transformacji SZ w sytuacji kryzysowej i strukturę wydatków MON.

Zagadnienie wpływu kryzysu ekonomicznego na militarne bezpieczeństwo Polski i Unii Europejskiej zakończyło pierwszą część konferencji, po której uczestnicy udali się na przerwę.

Drugą część obrad rozpoczęło wystąpienie przedstawiciela gminy Rembertów, dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej Dzielnicy Warszawa Rembertów, mgr Jarosława Gnioski. W referacie nt. „Praktyczne możliwości zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego na poziomie lokalnym na przykładzie Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy” omówił strukturę organizacyjną Ośrodka Pomocy Społecznej Dzielnicy Rembertów m. st. Warszawy, wydatki budżetowe na pomoc społeczną w latach 2003–2007, plan wydatków na rok 2009 oraz wydatki założone w projekcie na rok 2010. Referent przedstawiał także liczbę osób i rodzin korzystających ze świadczeń materialnych pomocy społecznej w Dzielnicy Rembertów od roku 2002 oraz szczegółowo opisał działania podejmowane w obliczu kryzysu gospodarczego. Prelegent stwierdził, że na podstawie przedstawionych danych nie spostrzega gwałtownego wzrostu bezrobocia, nie wzrasta też liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej. Uważa, że można powyższe fakty zinterpretować stwierdzeniem, iż kryzys nie dotyka społeczności Rembertowa, a rodziny, które nawet odczuły już skutki kryzysu, nie weszły jeszcze w system pomocy społecznej.

W tej części konferencji można było również usłyszeć wiele informacji z zakresu problematyki: „Kryzys ekonomiczny pierwszej dekady XXI wieku jako wyzwanie – zagrożenie – szansa dla bezpieczeństwa politycznego”. Na ten temat wypowiadał się dr Sławomir Zalewski, przedstawiciel Akademii Podlaskiej. Prelegent zwrócił uwagę, że gdy bezpieczeństwo polityczne zaczyna się traktować z jednej strony jako bezpieczeństwo władzy, z drugiej zaś państwa – podstawowej politycznej organizacji społeczeństwa, to wyraźnie widać, że zjawiska kryzysowe, dotyczące obecnie sferę finansowania rozwoju społecznego, muszą wpływać na rządy państw narodowych. Dotychczasowa skala kryzysu finansowego wynika z charakteru powiązań (współzależności) w sferze współczesnych stosunków ekonomicznych i politycznych. Problemem – według dr. Zalewskiego – jest to, że globalnym powiązaniom ekonomicznym i technicznym nie towarzyszą, odpowiednio do skali wyzwań, powiązania polityczne. Podobnie jak techniczne możliwości porozumiewania się nie oznaczają porozumienia między ludźmi, tak i możliwości ekonomiczne finansowania poprawy warunków życia na ziemi nie oznaczają, że wszędzie warunki te są lepsze. Zaznacza się, zatem syndrom partykularyzacji interesów (w szczególności na płaszczyźnie narodowej, a zatem państwowej) w warunkach okresowego pogorszenia gospodarczej koniunktury. Rządy skłonne są, zatem do zachowań protekcyjnych, podtrzymujących zaufanie społeczne w krótkiej perspektywie, w dłuższej jednak osłabiającej konkurencyjność narodowych gospodarek, czyli hamujących rozwój. Partykularyzacja interesów i hołdujące jej polityczne decyzje podważają także zaufanie do politycznych instrumentów wspólnotowych – by odnieść wprost tę tezę do warunków Unii Europejskiej albo też w ogóle do instytucji ponadnarodowych. Prelegent przywołał w tym kontekście zjawisko „cofania się” globalizacji. Stwierdził jednak, że proces ten ma charakter obiektywny i nie da się go zatrzymać. Dlatego też aktualne pozostaje pytanie o przyszły model politycznej organizacji społeczeństwa, zgodnej z poziomem jego rozwoju.

Prorektor Akademii Podlaskiej, dr Ryszard Droba, omówił relacje między bezpieczeństwem prawnym a kryzysem ekonomicznym. Podkreślił ogromną rolę prawodawstwa Unii Europejskiej dla Polski jako państwa członkowskiego, w aspekcie podejmowania różnego rodzaju możliwości działań zgodnych z prawem, także tych dotyczących przyznawania różnego rodzaju pomocy.

Na temat: „Bezpieczeństwo ekologiczne i zdrowotne w perspektywie kryzysu ekonomicznego” mówił dr Dariusz Sarzała z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Celem jego wypowiedzi było ukazanie skali i specyfiki współczesnych zagrożeń środowiska społeczno–przyrodniczego, a zwłaszcza problemu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego w dobie obecnego kryzysu gospodarczego. Prelegent poruszył niezwykle ważne zagadnienie związku między ekologią a zdrowiem oraz skutków degradacji środowiska, a także relacji zachodzących pomiędzy kryzysem gospodarczym a kryzysem ekologicznym. Referent stwierdził, że w sytuacji obecnego kryzysu gospodarczego, aktywność i zaangażowanie poszczególnych państw w rozwiązywanie globalnych problemów ekologicznych schodzi na plan dalszy, a priorytetowe znaczenie zaczynają odgrywać kwestie ekonomiczne. Mocno zaakcentował również, że jakość śro-

dowiska społeczno-przyrodniczego warunkuje nie tylko dalszy stabilny rozwój cywilizacji, lecz także istnienie życia na naszej planecie.

Na zakończenie głos zabrała dr Wanda Kamińska z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, sekretarz Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, która rozwinęła temat „Projekt kreowania myślenia problemowego w nauczaniu na temat bezpieczeństwa”. Wystąpienie wyrazicielki myśli świata filozofii zawierało w swojej treści wątek ogarniający całość problematyki konferencji. Dr Kamińska, podsumowując konferencyjne rozważania, użyła dla zagadnienia bezpieczeństwa metafory łąki, na którą patrzą badacze zajmujący się różnymi dyscyplinami naukowymi, m.in.: ekolog, zoolog, botanik, lekarz alergolog i malarz. Każdy z nich, patrząc na to samo zjawisko z własnej perspektywy, przez pryzmat bliskich mu metodologicznych badań, widzi w nim co innego, obserwując wyłącznie z zawodowego punktu widzenia. Prelegentka stwierdziła, że podobnie jest z bezpieczeństwem. Analizując tę problematykę, często nie bierzemy pod uwagę całości zjawiska, koncentrując się tylko na tych składowych, które są nam bliskie i znane. Dla innego badacza mogą okazać się ciekawsze lub wręcz priorytetowe zupełnie inne kwestie. Niezbędne, zatem wydaje się w najbliższej przyszłości zbudowanie i posługiwanie wspólną płaszczyzną pojęciową z zakresu problematyki bezpieczeństwa.

W dalszej części obrad, którym przewodniczył prof. M. Cieślarczyka, wolne wnioski i dyskusja przeplatały się z refleksjami i analizą problemów, będących konsekwencjami kryzysu ekonomicznego pierwszej dekady XXI wieku, a także wynikających z innych przyczyn. Antoni Raczyński, prezes Oddziału Regionalnego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Siedlcach zabrał głos na temat problematyki edukacyjnej w świetle kryzysu. Następnie dyskutowali i wymieniali poglądy: prof. Stachowiak, dr Droba, dr Sarzały, dr Kamińska, prof. Kunikowski, pana Wąsowski i prof. Ptaszek. Na zakończenie zaś swoją życzliwą opinię na temat konferencji wyraził prof. Antczak.

Popołudniową sesję podsumował prorektor dr Droba, który stwierdził, że cele konferencji zostały osiągnięte, a w przyszłym roku ukaże się książka poświęcona analizowanej problematyce wpływu kryzysu ekonomicznego na różne wymiary bezpieczeństwa osób i struktur organizacyjnych, uwzględniająca wnioski dla dydaktyki i do dalszych badań. Przewodniczącego Komitetu Naukowego Konferencji, prof. Marian Cieślarczyk podziękował wszystkim zebranych za uczestnictwo w sympozjum, za ciekawe wystąpienia i dyskusję, która zainspirowała założenia do kolejnych spotkań naukowych w perspektywie transdyscyplinarnej.

